

26.2.2024

MML 52286/00 04 00/2024

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 19.2.2024, / U 4/2024 vp

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄSTÄ KOMISSION EHDOTUKSEEN EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI SEURANTA-KEHYKSESTÄ SELVIITYMISKYKYISIÄ EUROOPAN METSIÄ VARTEN

Maanmittauslaitos kiittää saadusta tilaisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta asetukseksi seuranta-kehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten.

Lausuntona Maanmittauslaitos tuo esiin sääntelyn tuovan luotettavampaa tietoa metsistä, sen nykytilasta ja kehityksestä, sekä mahdollistavan tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tiedon harmonisointi EU:n alueella antaa mahdollisuuksia toimia sekä edelläkävijänä että metsä- ja paikkatiedon tuottajana.

3 luku – yhdennetty hallinto

Maanmittauslaitos ilmaisee Suomen Kansallisen metsästrategian sisältävän keskeiset linjaukset maamme lakisääteisenä metsätalouden tarpeita palvelevana metsäohjelmanä. Metsästrategian haasteena on havaittu olevan, että vaikka se kokoaa yhteen monet eri metsiin vaikuttavat ohjelmat, kokonaisuudesta ei kuitenkaan ole selkeää yhteenvetoa. Esi-merkkinä tuotakoon, kun lasketaan yhteen kaikki biotalouden, ilmastostrategian ja muiden metsiin vaikuttavien ohjelmien puunkäyttö ja tarve, ne ylittävät voimakkaasti tämänhetkisen metsien kasvun.

Maanmittauslaitos katsoo, että Kansalliseen metsästrategiaan olisi siten aiheellista sisällyttää lisäksi asetuksen artiklassa 13 lausuttu liitteen IV tietosisältö, joka selkeyttäisi metsästrategian tavoitteiden asettelua ja seurantaa, sekä selkeyttäisi kytkeytyvyyden muihin ohjelmiin.

Samalla liitteen IV tietosisällön sisällyttäminen Kansalliseen metsästrategiaan selkeyttäisi lisäksi alueellisten metsäohjelmien laadintatyötä ja kytkeytyvyyttä muihin alueella laadittaviin ohjelmiin, kuten vesipuitedi-
rektiivissä edellytettyihin vesienhoitosuunnitelmiin. Sektorirajat ylittävä yhteistyö edistää julkisen hallinnon vaikuttavuutta ja parantaa asiakokonaisuuksien hallintaa ja vaikuttavuutta.

4 luku – loppusäännökset

26.2.2024

MML 52286/00 04 00/2024

Komission ehdotus ja Suomen nykyinen metsätietojärjestelmä

Muistion teksti: ”Pääosa artiklan 5 edellyttämistä metsätiedoista voidaan tuottaa kohtuullisella lisätyöllä ehdotuksen edellyttämässä muodossa, pois lukien vanhojen ja luonnontilaisten metsien eli iki- ja aarniometsien sijainti.”

Maanmittauslaitos katsoo riippuen tietosisällöstä, tarkkuusvaatimuksesta ja laadusta, että on kohtuullisella lisätyöllä selvitettävissä lisäksi vanhojen ja luonnontilaisten metsien eli iki- ja aarniometsien sijainti eri tietolähteitä hyödyntämällä. Näitä tietolähteitä on jo olemassa, kuten Maanmittauslaitoksen ilmakehän aineisto, eri toimijoiden maastokartoitusten tulokset, sekä lajitietokeskuksen lajihavainnot. Vanhoja ja pitkään häiriöttöminä säilyneitä metsiä vaativien indikaattorilajien havainnot ilmentävät tiettyjen rakennepiirteiden metsien sijainnin ja luonnontilaisuuden, joiden perusteella havainnot voidaan varmistaa maastossa.

Muistion teksti: ”Artiklassa 8 säädettäisiin komission ja jäsenvaltioiden velvollisuudesta kerätä vaihteittain liitteessä III lueteltuja metsiä koskevia lisätietoja. Nämä täytäntöönpanosäädöksillä tarkennettavat metsätiedot olisivat monelta osin uusia ja niiden tuottaminen vaatisi paljon kehitystyötä.”

Maanmittauslaitos katsoo, että toisaalta suuri osa artiklan 8 tiedoista voidaan tuottaa jo nykyisellään olemassa olevaa teknologiaa hyödyntämällä, kuten laserkeilausdataa.

Toisaalta puolestaan on lisäksi pohdittava, olisiko jo olemassa olevaa tietoa mahdollista hyödyntää. Kansallisista metsävaratiedoista voitaisiin tehdä yhteensopivia tietotuotteita EU-tasolle, kuin perustaan uutta seuranta- ja tietojärjestelmää. Satelliittikuvien erotuskyvyn vuoksi niillä ei voida tuottaa niin tarkkaa metsätietoa kuin mitä on tarpeen saada komission ehdotuksen tavoitteet huomioon ottaen, vaan se on mahdollista ainoastaan kansallisesti tuotetuilla tiedoilla. Esimerkiksi Suomen Metsäkeskuksen metsävaratiedon tuottaminen tällä hetkellä toteutetaan ilmakehävauksen ja laserkeilauksen avulla.

Esimerkkinä mainittakoon Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskuksen kehittämä metsäkanta, jolla tuotetaan aikaisempaa tarkempaa metsävaratietoa, kuten puustotietoa yksittäisistä puista. Siinä yksinpuintulkintaa on sovellettu kartoittamaan hyvin laajoja metsäalueita ja jopa miljardien puiden tiedot. Metsäkannassa on tällä hetkellä 2.4 miljardia puuta, pääosin tukkipuita, joka edustaa noin 25–30 % Suomen puustosta. Paikkatietokeskus kehittää menetelmää siten, että kohta kannassa on lisäksi yksittäisten puiden kasvu ja tärkeämpiä biodiversiteettitietoja (kuolleet puut, haavat jne.). Tätä kehittämistyötä jatketaan Metsäkeskuksen, Metsähallituksen ja Maanmittauslaitoksen yhteisessä Kansallinen kaukokartoitus ja metsien digitaalinen kaksonen eli MetsäKaksonen -hankkeessa. Tavoitteena on yksinpuintulkinnan vieminen operatiiviseen toi-

26.2.2024

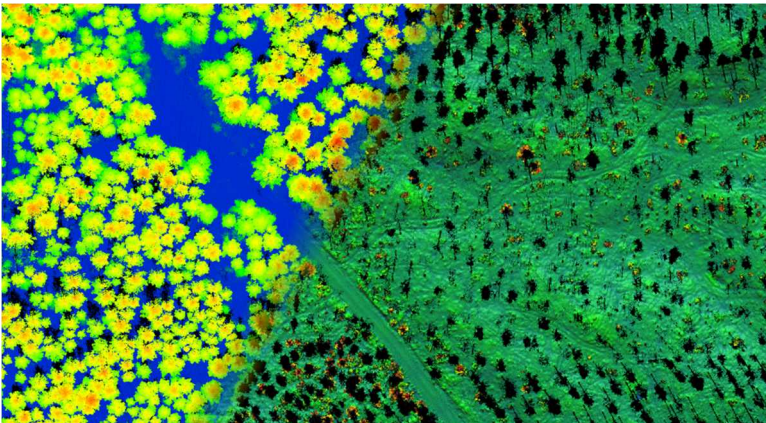
MML 52286/00 04 00/2024

mintaan 2026 alkaen osana kansallista keilausta. Tällä hetkellä on menossa myös yhteistyötä automatisoidumpien in situ mittausten (UEF, FGI, HY) teknologian siirrosta Metsäkeskukseen.

Metsäkeskuksen metsävaratiedosta, tarvittaessa Paikkatietokeskuksen ja Metsällisen lippulaivan UNITEn avustuksella, olisikin kehitettävä yhteensopivat tietotuotteet EU-tasolle. Valtakunnan metsien inventoinnin (VMI) haasteena on se, että yleistykseen käytetään satelliittikuvia, joissa eivät näy useat Asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa ja liitteessä II tarkoitettut metsätiedot, vaikka ne voidaan yleistää satelliittikuvan avulla. VMI tulkinta perustuu puhtaasti koelamittauksiin ja satelliittikuvalla vain yleistetään mittaukset koko Suomen alueelle, mutta tulkintatulokset paikallisesti ovat varsin epätarkkoja. EU-kattavilla satelliittikuva-aineistoilla ei päästä haluttuihin päämääriin. Yhtäkään haitallisista vieraslajeista Suomen alueella ei pystytä tunnistamaan satelliittikuvilta.

Lähes kaikki maamme metsäalueet tarkastellaan kerran 20 vuodessa koneellisesti kauttaaltaan ja välillä lisäksi jalkaisin hoitotoimenpiteiden yhteydessä. Tiedon keruu on mahdollista toteuttaa samassa yhteydessä

Toisena esimerkkinä voidaan nostaa se, että laserkeilausdataa saatetaan hyödyntää selvittäessä iki- tai luontaisesti uudistuneiden metsien sijaintia, koska viljely-/plantaasimetsien maaperä on tavallisesti muokattu ja muokkausjälki havaitaan laserkeilausdatan avulla, ks. kuva 1. Samaa dataa voidaan hyödyntää lisäksi maaperän terveyden tilan seuraamisessa, joka mahdollisesti tulee kerättäväksi komission esittämässä direktiiviehdotuksessa.

Kuva 1. Varsin tiheän (100 pistettä/m²) laserkeilausaineiston esimerkkikuva. Vasemmalla samasta datasta on visualisoitu puiden pituudet (mitä punaisempi sitä pidempi puusto); oikealla on kuvattu maanpinnan korkeusmalli. Työkoneiden jäljet näkyvät aineistossa. Tälle pistetiheydelle arvioidaan päästävän runsaassa 10 vuodessa kansallisessa keilauksessa ja myös harvemmissä aineistoissa nähdään korjuujälkiä.

Paikkatietokeskuksen kehittämässä metsäkannassa (metsakanta.com) ovat lisäksi havaittavissa vanhat metsät; alla olevassa esimerkkikuvassa 2 Vesijärven luonnonpuisto Padasjoen kunnassa. Vanha metsä näkyy erityisesti puuston pituuden avulla.

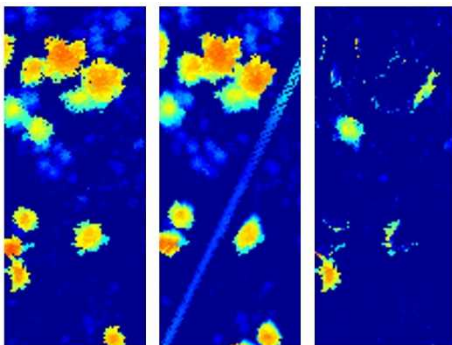
26.2.2024

MML 52286/00 04 00/2024

Kuva 2. Vesijärven luonnonpuisto ja miten se erottuu MetsäKanta.com visualisointijärjestelmästä.

Laserkeilausaineistot ovat myös loistava lähde metsän häiriöiden ja muutoksien tulkintaan. Kuvassa 3 on esitetty pieni pala metsää laserkeilauksen tuottamana. Metsään rakennettiin sähkölinja vuosien 1998 ja 2002 välillä. Kun Suomessa käynnistyy 3 kansallinen laserkeilaus, jonka pistetiheys on luokkaa 20 pistettä/m² Suomessa pystytään tekemään tämän tarkkuuksista muutosanalyyskejä toisen (ohjelma alkoi 2020) ja kolmen laserkeilauksen (alkaa 2026) välillä. Ainoa haaste on enää, että keilausten väli on keskimäärin 6 vuotta. Vastedes olisikin harkittava, olisiko keilausfrekvenssiä tiivistettävä (toistettava 3 vuoden välein) metsälisen tiedon tärkeyden vuoksi. Kustannusvaikutus olisi luokkaa 3–4 M€ lisää joka vuosi.

Kuva 3. Vasemmalla metsä kuvattuna laserkeilauksella 1998; keskellä sama tilanne 2002. Oikealla muutos, josta nähdään, että sähkölinjan rakentamisen vuoksi kaksi puuta oli kaadettu ja pari oksaa karsittu. Puiden latvusten leveyskasvu on myös nähtävissä erotuskuvassa. Suomi etenee kohti tämän tarkkuuden analyyskejä valtakunnan tasolla jatkaessaan kansallisia keilausohjelmia ja kehittäessään niitä.

Komission pysyvän metsäkomitean uudistaminen

Maanmittauslaitos katsoo, että avoimuuden ja yhtenäisen luonnontilan seurannan vuoksi pysyvän metsäkomitean perustaminen esitetyllä tavalla on kannatettavaa, eikä se ole esteenä kansallisen metsäpolitiikan harjoittamiselle uudistuksesta huolimatta.

26.2.2024

MML 52286/00 04 00/2024

Maanmittauslaitoksen näkemys on, että Suomella on paljon annettavaa metsävarojen seurantatietojen keräämisen kehittämisessä ja harmonisoinnissa EU-alueella. Kerättävälle tiedolle ei olisi asetettava tiukasti määriteltyjä rajoitteita, koska Maanmittauslaitoksen tiedossa ei ole, mitä tietoa tulevana vuosikymmeninä tullaan tarvitsemaan ympäristön tilan seurannassa.

Maanmittauslaitos katsoo, ettei komissiolle ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan liittyen 7 artiklan 5 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut säädökset merkitse liian yksityiskohtaista sääntelyä ehdotuksen tavoitteisiin nähden, koska seuraukset ovat Suomen metsäpolitiikan tavoitteita tukevia ja ratkaistavissa kansallisella tasolla.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Maanmittauslaitos yhtyy näkemykseen, että taloudelliset vaikutukset kohdistuvat pääosin hallintoon ja toimivaltaisiin viranomaisiin.

Toiminnassa voidaan tehdä valtionhallinnon perinteisten sektorirajojen ylittävää tutkimus- ja kehitystoimintaa, sekä tiedonhankintaa.

Taloudellisia vaikutuksia voidaan kartoitustoiminnassa vähentää käyttämällä joukkoistettua tiedonkeruuta tai muita vastaavia menetelmiä. Liitteessä I tarkoitettu yksittäinen metsäalue on vähintään 0,5 hehtaaria, joten tällaiset yksittäiskohteet ovat jo suhteellisen helposti kartoitettavissa kaukokartoitusmenetelmin.

Tärkeimmät kaukokartoitusaineistot, joilla pyritään tuottamaan EU:n ehdottamia metsätietoja ja häiriöitä ovat kansallinen laserkeilaus ja sen ohjelma sekä ilmakuvausohjelmat. Niiden jatkuvuutta ja kehittämistä olisikin tuettava. Valitettavasti valtioneuvoston suunnitteleman leikkaukset Maanmittauslaitoksen osalta ovat kohdistumassa juuri näiden peruspaikkatietoaineistojen hankintaan ja kehittämiseen. Ko. aineistot ovat avoimia aineistoja, joiden vaikuttavuus on monin kymmenkertainen hankintoihin nähden.

Yksi Suomen Akatemian rahoittamista lippulaivoista on Metsällinen lippulaiva UNITE. Siellä tutkitaan lähes kaikkia asiaan liittyviä metsätietotunnuksia ja metsänhäiriöitä. Maanmittauslaitos katsoo sen kykenevän tuottamaan myös monia asiaan liittyviä uusia menetelmiä, jotka ovat siirrettävissä niin valtakunnan metsien inventointiin kuin myös Suomen Metsäkeskuksen metsävaratietoihin. Tehokas keino siirtää tutkimustietoa mm. Metsäkeskukseen olisivat MMM:ön rahoittamat yhteishankkeet tutkimustahojen ja Metsäkeskuksen välillä. Ehdotuksessa esille tuotuun EU:n Life-ohjelmaan ei parhailla tutkimusryhmillä ole taloudellisia mahdollisuuksia osallistua (budjettirahojen vähyyden tai allokoiduttomuuden vuoksi). Siksi Horisontti Euroopan lisäksi Maanmittauslaitos tukee suoria yhteishankkeita Metsäkeskuksen ja tärkeimpien tutkimustahojen välillä

26.2.2024

MML 52286/00 04 00/2024

(UEF; FGI, HY, Luke) parhaiden teknologioiden siirtämiseksi käytäntöön. Lisäksi esitetään tuettavaksi Maanmittauslaitoksen avointen paikkatietoaineistojen kehittämistä lisäresursseilla.

Maanmittauslaitos yhtyy myös näkemykseen ympäristövaikutusta ja katsoo, ettei tiedon laadussa ja määrässä voi tässä vaiheessa vielä tehdä päätelmiä. Siten tiedonkeruuseen ei pidä asettaa rajoitteita, vaan olisi annettava mahdollisuuksia.

Metsä- ja ympäristötietoa voidaan hankkia myös toimijoilta, kuten on jo pitkään totuttu hankkimaan. Ympäristötieto auttaa lisäksi metsäsektoria toimimaan vastuullisesti ja kaupallistamaan avoimen datan palveluja.

5 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Maanmittauslaitos katsoo, ettei paikkaan sidottu tieto ole sellaista henkilötietoa, joka olisi henkilötietosuojan kanssa ongelmallista. Maanmittauslaitoksen näkökulmasta kerättävä tieto on vain lisäinformaatiota nykyisin olemassa olevaan ja julkisesti saatavilla olevaan tietoon, eikä siten muuta tilannetta nykyisestä.

Lisääntynyt ympäristötieto lisää omistajan tietoisuutta omaisuudestaan, ollen pelkästään positiivinen asia. Samalla tieto helpottaa metsien hyödyntämisen kohdentamista eri tavoitteiden toteuttamiseksi.

Siltä osin kuin kuitenkin yksityisten tahojen omistamat metsät ja harjoitettava metsätalous ovat entuudestaan EU:n yhteisen sääntelyn ulkopuolista sektoria ja vain kansallisen sääntelyn piirissä, tämä seikka on otettava asiassa huomioon. EU:n asetuksella ei voida lisätä EU:n lisääntyvää ja vähitellen tapahtuvaa puuttumista kansallisesti säänneltäviin asioihin jäsenmaissa.

9 Valtioneuvoston kanta

Maanmittauslaitos yhtyy valtioneuvoston kantaan, että raportoinnin tulee palvella eri toimijoiden tarpeita. Maanmittauslaitos ilmaisee, että esityksessä ehdotetut kerättävät metsätiedot tuovat paikkatietoa nykytilanteesta ja tulevaisuudessa tapahtuvista muutossuunnista, tuoden siten lisäarvoa ja tukevat asetusehdotuksen tavoitteita.

Maanmittauslaitos tukee ehdotettua karttajärjestelmää, jotta alueellisesti lyhyessäkin ajassa tapahtuvat muutokset eivät häviä suuraluettelastotiedon varjoon. Karttajärjestelmän ja siellä esitettävien tietojen luotettavuuteen voidaan vaikuttaa standardeilla, jossa määritellään luotettavuusrajat. Samoin dokumentaation avoimuuteen on syytä kiinnittää huomiota.

Maanmittauslaiton yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, valtakunnan metsien inventointitiedon hyödyntämisestä. Tietoa voidaan kerätä ja hyödyntää asetusehdotuksesta huolimatta ja muistaa mitä varten sitä on alun perin alettu kerätä - maassa oli huoli maamme metsien tilasta ja

26.2.2024

MML 52286/00 04 00/2024

puuvarojen riittävydestä, eli lähinnä taloudellisia tarpeita varten. Tulevaisuudessa metsällistä tietoa tulee kerätä laajemmin tukemaan metsien moninaiskäyttöä ja erilaisia metsien ekosysteemipalveluja, jotta päätökset tehdään mahdollisimman luetettavalla datalla kaikkien osapuolten parhaaksi. Tässä Maanmittauslaitoksen peruspaikkatiedot ovat avainasemassa.

Maanmittauslaitos lausuu, että jäsenvaltioiden vapaaehtoiset metsäsuunnitelmat edistävät metsiin liittyvien taloudellisten tavoitteiden saavuttamista ja yhtyy siltä osin valtioneuvoston kantaan. Vapaaehtoisuus ei kuitenkaan estä julkishallinnon avoimuuden lisäämiseksi sisällyttämästä niihin asetusehdotuksen artiklassa 13 mainitussa liitteessä IV olevia tietoja. Tietojen kerääminen liitteessä IV tarkoitettusti edistäisi metsäsektorin toimijoita ja metsäteollisuutta tekemään pitkän aikavälin investointiratkaisuja myös poliittisesti ennustettavasti. Lisäksi se kontribuoi alueiden käytön suunnittelua, sekä sosiaalisen että ekologisen kestävyyden huomioon ottamista alueilla.

Pääjohtaja

Allekirjoitettu sähköisesti
Pasi Patrikainen

Maanmittausneuvos

Allekirjoitettu sähköisesti
Markku Markkula**TIEDOKSI**

Maa- ja metsätalousministeriö